

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַעֲשֶׂוּ מִכָּל חֲטָאת הָאָדָם לְמַעַל מַעַל בְּה' וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא וְהִתְנִידוּ אֶת חֲטָאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת אַפְּמוֹ בְּרָאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאֲשֶׁר אֲשַׁם לוֹ. וְאִם אִין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמוֹשֵׁב לָהּ לִפְהֶן מִלְבָּד וְגו' אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו. וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו'. וְאִישׁ אֶת קִדְשָׁיו וְגו' אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִפְהֶן לוֹ יִהְיֶה.¹ הנה התורה נצחית היא ועומדת לעד לדעת ממנה דרכי השם.²

והנראה לרמוז בפרשה זו, כי הנה הדרך האמת לצדיקים המתהלכים לפני ה', שבאם חלילה נכשל בחטא אף גם בשוגג ואפילו על קל שבקלות - אזי מיד יעשה תשובה על זה בלב נשבר ונדקה, כי בהקפלת אדם בחטא בשוגג ולא עשה תשובה - על ידי זה בא חלילה לעבור במזיד³, כמאמרם ז"ל (אבות פ"ד מ"ב)⁴ עבירה גוררת עבירה כו'. והנה האיש הצדיק ההולך בקדושה, הוא מתקן כל בריאות העולם על ידי מעשיו; כי כל העולם לא נברא אלא בשביל האדם, ובהיותו מתנהג בעבודת השי"ת - אזי נותן תיקון לכל הברואים⁵. ושרשי העולם המה אויר מים אש, ועל ידי הטבת מעשי הצדיק יתוקנו שרשי העולמות שהם אמ"ש, כידוע מספר יצירה (פ"ב מ"ב) שלש אמות אמ"ש - אויר מים אש⁶. ובאם חלילה מעוות דרכיו והולך אחרי שרירות לבו הרע ונקרא בחינת נוקבא⁷ - אזי הוא גורם קלקול בעולם, ומהפך אמ"ש לאש"ס⁸ - היפך מעלות הצדיק שהוא בחינת דכורא⁹ שמתקן שרשי העולמות שהם אמ"ש, כמו שכתוב בספר יצירה (פ"ג מ"ז) זכר באמ"ש ונקבה באש"ס¹⁰.

והנה הגם בעוות אדם דרכיו והולך בעצת היצר - הלא בשיבו מדרךיו וחי, ומתקן לעשות מאש"ס לאמ"ש על ידי לימודו בתורה לשמה והתמדתו בו, כמו שאמרנו חז"ל (ויק"ר כה א) ¹¹ אם היה רגיל ללמוד דף אחד - ילמוד שני דפים וכו'. אמנם, הנה מבלתי חברת הצדיק והדבקו בו - קשה לעשות תשובה כהוגן, וכמעט בלתי באפשרות כלל¹², ומה גם בדורות הללו נתמעטו הלבבות. אך העיקר לחבר את עצמו לצדיקים הדור ולקדושים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ הַמָּה¹³, אשר הם יקשרו את נפשו לשרשו, ויורו לו לשוב באמת ובלב שלם אֶל ה' וירחמנהו ויתוקן כל שרשי הבריאה. ובהיותו דבוק ונכסף להצדיק והצדיק מקשר נשמתו למעלה בשרשו - גם כוחו

¹ במדבר פרק ה: אשׁוּ וְחִמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאֲשֶׁר אֲשַׁם לוֹ: (ח) וְאִם-אִין לְאִישׁ גָּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשָׁם אֵלָיו הָאֲשָׁם הַמוֹשֵׁב לִיקוֹן לִפְהֶן מִלְבָּד אֵיל הַכְּפָרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר בּוֹ עָלָיו: (ט) וְכָל-תְּרוּמָה לְכָל-קִדְשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-יִקְרִיבוּ לִפְהֶן לוֹ יִהְיֶה: (י) וְאִישׁ אֶת-קִדְשָׁיו לוֹ יִהְיֶה אִישׁ אֲשֶׁר-יִתֵּן לִפְהֶן לוֹ יִהְיֶה: פ

² מנחם ציון במדבר פרשת מטות מסעי: הנה התורה הקדושה היא נצחית בכל זמן ובכל יום ובכל שעה וכו' כי כתיב המחדש בטובו בכל יום, שהש"י מחדש הבריאה בכל יום, ובמה מחדש אותה היינו ע"י עסק התורה הקדושה, כי באורייתא ברא קב"ה עלמא [זוה"ק ח"א ר"ד ע"א], וא"כ מוכח שגם התורה יש לה התחדשות בכל יום,

³ תלמוד בבלי מסכת שבת דף קה עמוד ב: שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך. עד שאומר לו עבוד עבודה זרה והולך ועובד. אמר רבי אבין: מאי קראה - לא יהיה בך אל זר ולא תשתחוה לאל נכר, איזהו אל זר שיש בגופו של אדם - הוי אומר זה יצר הרע.

⁴ משנה מסכת אבות פרק ד משנה ב: בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה כבחמורה ובורח מן העבירה שמצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה ששכר מצוה מצוה ושכר עבירה עבירה:

רבינו יונה: והעבירה גוררת עבירה גם זה מן הטבע אחר שעשה עבירה אחת ונתרחק מעבודת השם ית' כי תבא לידי עבירה אחרת אף כי אין היצר מתאוה אליה כבראשונה יעשנה כי רוחו עלול אל היצר ותוקף עליו ואם אין מתאוה גדולה בדבר ההוא אך יעשה כל העבירות כי טבעו מורגל לעשות כל תועבת השם אשר שנא:

⁵ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף י עמוד ב: מאי כי זה כל האדם? אמר רבי אלעזר: אמר הקדוש ברוך הוא: כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה.

יושר דברי אמת קונטרסים קונטרס השני: ועיקר כל הברואים הוא האדם והוא המתקן כל העולמות העליונים והתחתונים

⁶ אוצר מדרשים (אייזנשטיין) יצירה עמוד 240: [[משנה ג'] שלש אמות אמ"ש חקקן חצבן צרפן (שקלן והמירן) וצר בהן שלש אמות (אמ"ש) בעולם, ושלש אמות (אמ"ש) בשנה ושלש אמות (אמ"ש) בכפוש זכר ונקבה]. [[משנה ד'] שלש אמות אמ"ש (אש רוח ומים), תולדות השמים אש ותולדות אויר רוח ותולדות ארץ מים, אש למעלה ומים למטה ורוח חק מכריע בינתיים (ומהם נולדו אבות ומהם נברא הכל)].

פירוש הראב"ד: שמים נבראו מאש פירוש שמים שבגבורה. ומה שנאמר בתורה יהי רקיע בתוך המים הם רקיעים אשר בגדולה:

וארץ נבראת ממים. שנאמר יקוו המים מתחת השמים וגו' ונאמר כי לשלג יאמר הוא ארץ. ואויר נברא מרוח שנאמר כי הנה יוצר הרים ובורא רוח, והנה האויר מכריע בין האש ובין המים.

⁷ בחינת דינים

⁸ ספר מגן אברהם (טריסק) - פרשת נשא: ונודע מספר יצירה (פ"ב מ"ב) שיש שלש אמות אמ"ש אויר מים אש שהם בסוד ג' אותיות יה"ו שבשם שהם בסוד התלת מוחין חכמה בינה דעת, כי מים היא בחינת חסד בסוד חכמה שהיא רחמים גמורים בסוד יו"ד שבשם, ואש היא בחינת גבורה בסוד בינה דמינה דינין מתערין בסוד שביבין דנור בסוד ה' ראשונה שבשם, ואויר הוא בחינת רוח, ואויר רוח חק מכריע בינתיים (שם) בסוד אות וא"ו שבשם בסוד הדעת המכריע בין חכמה ובינה, ואיתא גם כן בספר יצירה (פ"ג מ"ז) זכר באמש ונקבה באשם, והיינו כשהאדם הולך בדרך הטוב ומתקן כל היסודות אזי הצירוף אצלו 'אמש', אבל הפוגם וחוטא שמגיע הפגם בכל העולמות ופוגם בחכמה בינה דעת נתהפך אצלו מ'אמש' ל'אשם' לבחינת קללה שהיא בנקבה, שכל הקללות נמשכים מהנקבה מחוה שעל ידי חטא עץ הדעת גרמה קללה לעולם ר"ל, וכמו כן החוטא ופוגם גורם קללה לו ולכל העולם:

⁹ בחינת חסדים

¹⁰ אוצר מדרשים (אייזנשטיין) יצירה עמוד 240: פרק שלישי [[משנה ז'] שלש אמות אמ"ש בכפוש (זכר ונקבה) ראש ובטן וגויה, ראש נברא מאש ובטן נבראת ממים וגויה נברא מרוח מכריע בינתיים]. אמ"ש שהוא דכר שחסד (מים) קודם לגבורה (אש), או, אש"ם שהגבורה קודם לחסד ויקרא רבה (וילנא) פרשה כה סימן א (קדושים): רב הונא אמר אם נכשל אדם בעבירה חייב מיתה בידי שמים מה יעשה ויחיה אם היה למוד לקרות דף אחד קורא שני דפים ואם היה למוד לשנות פרק אחד ישנה שנים ואם אינו למוד לקרות ולשנות מה יעשה ויחיה ילך ויעשה פרנס על הצבור וגבאי של צדקה והוא חי,

¹² מאור ושמש במדבר רמזי רות: והתעוררות תשובה בימי נערותו בא לאדם על ידי שמדבק עצמו בצדיקי הדור

¹³ רומז לקשור את עצמו אפילו לצדיקים שכבר נסתלקו מהעולם

תהלים פרק טז פסוק ג: (ג) לְקַדְּשִׁים אֲשֶׁר-בְּאֶרֶץ הַמָּה אֲדִירִי כְלִ-חֲפְצֵי-בָם:

רש"י: (ג) לְקַדְּשִׁים אֲשֶׁר בארץ המה - בשביל הקדושים אשר המה קבורי בארץ אשר התהלכו לפניך באמת:

יפה לעשות תיקוני תשובה בפני עצמו כראוי. מה שאין כן בשבתו בביתו ולא יתחבר לצדיקי הדור, ומדמה לעצמו כי יש לאלל ידו לתקן אשר עיוות - אזי אין לו תקנה, והוא נשאר בשטותו ובמדריגת נוקבא¹⁴.

וזהו המרומז במקראי קודש המובאים לפנינו; **איש או אשה אשר יעשו מכל חטאת אדם וגו'** היינו שוגג כמובן¹⁵, ועל ידי זה באם חיו לא תיקון מיד אשר עיוות - אזי הוא בא **למעול מעל בה' וגו'**, היינו מהשוגג בא לידי מזיד, שלשון 'מעילה' הוא במזיד¹⁶. ועל ידי כן **ואשמה הנפש ההיא וגו'** רצה לומר, שבא לבחינת נוקבא¹⁷ וגורם קלקול בשרשי הברואים שהם אמ"ש ומחפץ לאש"ם וזהו ואשמה וגו'¹⁸. ואמר אחר כך **והתודו את חטאתם ויעשו תשובה וישוב ויחם על הקרעה אשר עשה - אז והשיב את אשמו וגו'** רצה לומר שיתוקנו שרשי הברואים כמקדם, וזהו **והשיב את אשמו וגו'** שישב ויעשה מאש"ם לאמ"ש, **וחמישיתו יוסף עליו וגו'** היינו שיעסוק בתורה לשמה, וזהו **וחמישיתו - חמשה חומשי תורה**¹⁹, ויוסיף ללמוד כאמור, שאם היה רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפין וכו', ועל ידי זה יתוקן שרשי הברואים ויהיה כמקדם, ויהיה בבחינת דכורא. ולזה אמר עתה לשון זכר כמובן²⁰, ומתחילה אמר לשון נקבה **הנפש ההיא וגו'**. **ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וגו'** רומז, באם אין ידו משגת לגאול את נפשו מרדת שחת ולשוב בתשובה באמת, וקצרה ידו להוושע מעצמו **להשיב האשם וגו'** היינו לתקן שרשי העולם ולהשיב לעשות האש"ם לאמ"ש וכאמור למעלה - הנה תורתנו הקדושה היא נותנת לו עצה היעוצה לזה, ואומר **האשם המושב לה' לכהן וגו'** רצה לומר, הצדיק הוא נקרא 'כהן'²¹, דהיינו לומר שילך לצדיקי הדור והם יתקנו להשיבו בתשובה באמת, ועל ידי הצדיק יושב האש"ם לאמ"ש. **מלבד איל הכיפורים אשר יכפר בו עליו וגו'** היינו לומר, כי כאשר ילך להצדיקים והם יקשרו נשמתו בשרשו למעלה, וישבוהו בתשובה באמת - אז כל התיקוני תשובה אשר יעשה מעצמו יקנה לאלל ידו לעשות כראוי, ויקובלו לריח ניחוח ויכרצון יחיו לפני ה', וזהו **אשר יכפר בו עליו רצה לומר**, שיעשה מעצמו תיקוני תשובה לכפר בו על כל אשר חטא על נפשו, מלבד התיקון שנותן לו הכהן הצדיק. **וכל תרומה לכל קדשי בני ישראל אשר יקריבו לכהן לו יהיה וגו'** רצה לומר, **וכל תרומה וגו'** היינו לשון 'התרוממות והתנשאות', כלומר כל התרוממות **לכל קדשי בני ישראל - להרים קדושת בני ישראל**, הנה כל זה הוא מהתקרבות להצדיק מזה יהיה לו התרוממות קדושה, וזהו **אשר יקריבו לכהן וגו'** - מאשר מקרב את עצמו לכהן הצדיק לו יהיה התרוממות והתנשאות לקדושה. ואומר **ואיש את קדשיו לו יהיו וגו'** כלומר, ואיש אשר ידמה בנפשו כי **לו יהיה יד וכח לרומם קדושתו מעצמו גם מבלתי הדבקו להצדיק - איש אשר יתן לכהן לו יהיה וגו'** כלומר, מאשר היה ראוי האיש הזה ליתן את נפשו לתקן לכהן הצדיק והוא לא יחפוץ קרבת הצדיק - כי אם עולה על במתי הגאווה לאמר אשר לו יהיה יד וכח לתקן בעצמו את שורש נשמתו, לזה באתה תורתנו הקדושה בסמיכת הפרשה **איש איש כי תשטה אשתו וגו'** לומר לרמוז, כי האיש כזה הנזכר אשר איננו רצונו לבוא להצדיק - הוא נשאר בשטותו והוא בבחינת נוקבא, וזהו **כי תשטה אשתו לשון ישטות**²², **ומעלה בו מעל וגו'** היינו שנופל בכל פעם יותר ויותר בשחיתות היצר ובהסתתרו להביאו לידי הזדה, וזהו **ומעלה בו מעל עד סופו שיצטרך לבוא לכהן שיתקן אותו**²³, כי לו הכח לקשר את נשמתו בשרשו למעלה ולהביאו לידי תשובה אמיתית, ויעשה אז בעצמו תיקוני תשובה לרצון לפני שמו יתברך ויתעלה.

וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה' מיין ושכר נזיר וגו'²⁴. יש לרמז, על פי מה ששנינו בשי"ס נדרים (ט ב)²⁵ תניא אמר שמעון הצדיק, מ'מי לא אכלתי אשם נזיר אלא פעם אחד; פעם אחת בא אדם אחד מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב ראי, וקוצותיו סדורים לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית וכו', אמר לי רועה הייתי וכו', העבודה שאגלחך לשמים, אמרתי לו בני כמותך וכו', עליך הכתוב אומר 'איש וגו' כי יפלא

¹⁴ תפארת שלמה בחקונו: במעלות דיבוק החכמים וצדיקי הדור כי הם העומדים לעזור לכל הבא ליטור את נפשו לבא לתיקון הראוי כאשר נשמע מפי קדשו של הרב הקדוש מראדשיץ זלה"ה שספר המעשה מהרב הקדוש ר' חייקא המדורא ז"ל אשר לגודל הסיגופים אשר עשה לנפשו והתמדת הלימוד לנדד שינה מעיניו עכ"ל לא מצא מרגוע לנפשו עד אשר זכה לבא אל הרה"ק סבא קדישא מוהר"ד בער ממעזריטש זלה"ה אז נגמר תיקונו. וידוע מ"ש בס' מאור ושמש בשם הרב הקדוש מוהר"א בעהמ"ח ס' נועם אלימלך שאמר על איש אחד שהיה בדורו וחשב בדעתו כי טוב לו לשבת השקט בביתו ולשקוד על לימודו והשיב לו הרב הנ"ל הפ' זה אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'. פי' אם יעלה בדעתו להיות נסתר בביתו ולא להתחבר עם יראי אלקים לבא אל הצדיק אזי ואני לא אראנו נאום ה' וגו'. אולם מאשר זכינו לאור שבעת הימים קדושת הבעש"ט לאורו נסע ונלך להתחבר עמהם כי כן היתה כוונת הבריאה כמ"ש חנון ורחום וצדיק אעפ"י שהבורא ב"ה רחום וחנון צריך ג"כ להיות צדיק בדור כי הם יודעים לרצות ולתקן והם יודעים דרכי יושר להפריד הרע מן הטוב.

¹⁵ תלמוד בבלי מסכת יומא דף לו עמוד ב: לכל חטאתם - אלו השגגות, וכן הוא אומר נפש כי תחטא בשגגה.

¹⁶ רבינו בחיי ויקרא פרק ה פסוק טו (ויקרא): לשון מעילה הוא מזיד, כאמרו: (עזרא ט, ב) "וידי השרים והסגנים היתה במעל הזה ראשונה", ולשון חטא הוא השוגג, מלשון (שופטים כ, טז) "ולא יחטיא"

¹⁷ ואשמה - לשון נקבה

¹⁸ לשון אש"ם שהחוטא הקדים הגבורות להחסדים

¹⁹ שתיקון החטא יהיה כשילמוד תורה

²⁰ ואשמו - לשון זכר

²¹ נועם אלימלך ויקרא פרשת צו: זאת תורת העולה היא העולה כו' (ו, ב)... **לבא ללימוד לשמה כאלו מקבל התורה מחדש בסיני מפי הגבורה דזהו אהבה גדולה והתלהבות גדול** ... כאשר יתנהג כנ"ל **נקרא הצדיק כזה בשם כהן**

²² תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ג עמוד א: ריש לקיש אמר: אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, שנא': איש איש כי תשטה אשתו, תשטה כתיב.

²³ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סג עמוד א: אמר חזקיה בריה דרבי פרנך אמר רבי יוחנן: למה נסמכה פרשת סוטה לפרשת תרומות ומעשרות - לומר לך: כל שיש לו תרומות ומעשרות ואינו נותן לכהן - סוף נצרך לכהן על ידי אשתו, שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו וסמך ליה איש איש כי תשטה אשתו וכתוב והביא האיש את אשתו וגו'. ולא עוד אלא - סוף שנצרך להן, שנאמר ואיש את קדשיו לו יהיו.

²⁴ במדבר פרק ו: (א) וידבר יי' ויקח אל-משה לאמר: (ב) דבר אל-בני ישראל ואמרת אליהם איש או אשה כי יפלא לנדר נזיר להזיר ליהוק: (ג) מיין ושכר יזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישקה וכל-משקת ענבים לא ישקה וענבים לחים ויבשים לא יאכל:

²⁵ תלמוד בבלי מסכת נדרים דף ט עמוד ב: דתניא, אמר (רבי) שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם נזיר טמא אלא אחד; פעם אחת בא אדם אחד נזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב ראי וקוצותיו סדורים לו תלתלים, אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי ובקש לטורדני מן העולם, אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה? העבודה, שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני, כמון ירבו נזירי בישראל, עליך הכתוב אומר: איש... כי יפלא לנדר נדר נזיר להזיר לה'.

לנדר נדר נזיר להזיר לה'. יש להבין מה שאומר שהיה קוצותיו סדורים לו תלתלים, ומאי נפקא לן מזה שהודיענו מיופי שערו ושאר שבחים מנויי גופו²⁶. גם מה שאמר לו עליך הכתוב אומר **'איש כי יפליא וגו'**, אין לו הבנה לפי פשוטו²⁷.

אמנם נראה המרומו במקראי קודש **איש וגו' כי יפליא וגו'**, הנה ידוע כי פלא מרמז ל'פלא' - עליון שהוא חכמה עליונה²⁸. **לנדר נדר וגו'**, נדר ידוע שהוא נו"ן דר - שדירתו בעולם הבינה²⁹, שהוא נו"ן שערי בינה³⁰. ופירוש, איש כזה שהוא במדריגה כזאת, דהיינו **שיפליא וגו'** שהוא חכמה עליונה, וגם **לנדר נדר וגו'** שהוא בנו"ן שערי בינה כנ"ל, **נזיר להזיר לה' וגו'** כלומר, שרצה לעשות נזר ועטרה לשמו יתברך שמו, **מיין ושכר יזיר** רצה לומר שימתיק הדינים המרומו ביין ושכר כידוע לידועים³¹, ומזה יעשה עטרה ונזר לה', **בְּמָה שְׂיִמְתְּקוּ הַדִּינִים וַיִּמְשִׁיךְ רַחֲמִים עַל כַּנְסַת יִשְׂרָאֵל**.

ועל זה רומז באמרם הנ"ל אמר שמעון הצדיק וכו' שבא אלי אדם אחד וראיתיו שהיה יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורים לו תלתלים וכו' פירוש שהיה צדיק ומתוקן בכל מדותיו יפים אף נעימים, ועל זה אמר לו עליך הכתוב אומר **'איש כי יפליא וגו'** - כוונתו למה שרמזנו בפסוק הזה*, וכאמור

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר דַּבֵּר אֶל אֶהֱרֹן וְגו' כֹּה תִבְרַכְוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם. בְּבִרְכָךְ ה' וַיִּשְׁמְרֶךָ. יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְדֵּךְ. יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיִשֶּׂם לְךָ שְׁלוֹם³². פִּרְשׁ רַש"י³³, יִבְרַכְךָ - שִׁיתְּבַרְכּוּ נַכְסִיד, וַיִּשְׁמְרֶךָ - שְׁלֵא יִבְאוּ עֲלֶיךָ שׁוֹדְדִים לִיטוֹל מִמוֹנְךָ. יָאֵר ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וְגו' אֵיתָא בַּמְדַּבְּרָא (בַּמְדַּבְּרָא יו"א)³⁴ זֶה מֵאוּר תּוֹרָה, שִׁיאִיר עֵינֶיךָ וּלְבַד בַּתּוֹרָה כו', עֵינֵי שֶׁם

כבר העירו בזה מפרשי תורה, למה לא כתיב 'דבר להם' רק **'אמור להם'**³⁵; ובזה נראה לי, כי הפסוק ירמוז שְׂמֵי שבא לברך את ישראל, צריך שיהיה בו מדה זו שיהיה אוהב אותם אהבה עזה כנפשו וכלבבו³⁶, ואפילו לַפְּחוֹת שבפחותים מישראל - יאהב כנפשו, ועל ידי זה הוא מְפָאֵר אותם לפני אביהם שבשמים בכמה מעלות טובות, ועל ידי זה הוא מעורר רחמים וחסדים גדולים, וממשיך עליהם כל מיני ברכות. וזה נרמז בתיבת **אמור להם**³⁷ רצה לומר, שתיבת אמור הוא מלשון (דברים כו יז)³⁸ **אֵת ה' יְהַאֲמַרְתִּי הַיּוֹם³⁹**. וביאורו, שהקב"ה צוה לכהנים כה תברכו את בני ישראל אמור להם פירוש, במדה זו תברכו את בני ישראל, דהיינו שתאהבו אותם - אז תהיו ראויים לברך את ישראל

²⁶ אור המאיר ויקרא פרשת תזריע: וראוי לשום לב ולהבין דברי חכמים מה משמענו הגמרא בזה שהנזיר היה יפה עינים וטוב רואי וקוצותיו סדורות לו תלתליון, מאי יחוס בזה, הלא עינינו רואות כל בחורי קלי הדעת הולכים בחושך ושערתם סדורות תלתליון

²⁷ לכאורה פשט הכתוב על כל מי שנדר נזירות ולא באופן המעשה בגמרא: רש"י מסכת נדרים דף ט עמוד ב ד"ה עליך הכתוב עליך הכתוב אומר איש כי יפליא כו' - דהיינו לה' לשם שמים.

²⁸ זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת צו דף לא עמוד א: פלא דא חכמתא עלאה דהיא פליאה ואתכסיא מכלא

²⁹ של"ה תולדות אדם בית ישראל (קמא): נדר מקומו בבינה, שהוא המגדל הפורח באויר של תפארת, כי תפארת נקרא, והוא למעלה מתפארת. 'נדר' רמז, 'נ' דר', שהם 'נ' שערי בינה, מפני כן נדר חל על המצוה

³⁰ היינו שמקום שרשו של הנדר הוא בעולם העליון בבחינת בינה

³¹ זוהר כרך א (בראשית) פרשת ויחי דף רלח עמוד א: כבס ביין דא סטר גבורה דינא קשיא

³² במדבר פרק ו: (כב) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כג) דַּבֵּר אֶל-אֶהֱרֹן וְאֶל-בְּנָיו לֵאמֹר כֹּה תִבְרַכְוּ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם: ס (כד) בְּבִרְכָךְ יִקְוֶה וַיִּשְׁמְרֶךָ: ס (כה) יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחַנְדֵּךָ: ס (כו) יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיִּשֶּׂם לְךָ שְׁלוֹם: ס (כז) וַשְׁמֹ אֶת-שְׁמִי עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: ס רש"י: (כד) 'יברך' - שיתברכו נכסיד: וישמרך - שלא יבואו עליך שודדים לטול ממנו, מה הנאה יש לו במתנה זו, אבל הקדוש ברוך הוא הנותן הוא השומר. והרבה מדרשים דרשו בו בספרי:

³⁴ במדבר רבה (וילנא) פרשה יא סימן ו: ד"א יאר זה מאור תורה שיאיר עיניך ולבך בתורה ויתן לך בני תורה כמה דתימא כי נר מצוה ותורה אור ספרי זוטא (הורוביץ) במדבר פרק ו פסוק כג: אמור להם, יכול יהוה מברכין אותן עד שלא יהיה החזן אומר ת"ל אמור להם החזן אומר תחלה והן מברכין אחר כן:

גור אריה: שיהיו כולם שומעים. פירוש, מה שאמר הכתוב "אמור להם", והוא ליה לומר 'תברך להם', ואמר בלשון אמירה, אלא לומר דהוי כמו אמירה, שיהיו שומעים הברכה, ולא כמו ברכה - אף על גב שהמתברך אינו יודע כלל מן הברכה, אלא כאן יהיו שומעים הברכה, כאילו היה אומר להם דבר, שמי שנאמר אליו - שומע:

³⁶ קדושת לוי שמות פרשת תצוה: דהנה הכהן אף שהיה עושה עבודה ומקריב קרבנות, לא היה עבודתו שלימה אם לא התלבש את עצמו באהבת ישראל, כי כל כהן דלא רחום לעמא לאו פולחניה כלום (עי' זוה"ק ח"ג קמז, ב), כי הקדוש ברוך הוא בעבור אהבת ישראל כתיב 'אשר בחר בנו מכל העמים' (נוסח ברכות התורה), שאומה הישראלית אשר נבחרה מכל האומות, ואז כיון שבחר בנו אז הוא שונא לשונאינו, רק את זרע ישראל הוא אוהב. אבל אצל הכהנים אשר נבחרו מישראל, כתיב (לעיל פסוק א) 'מתוך גו', אף שבחר הכהן מכל ישראל, נשאר האהבה על ישראל, ומתוך אהבתינו בחר בכהן לו לעמוד לשרת לפניו, לכפר על ישראל

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף לט עמוד א: מאי מברך? אמר רבי זירא אמר רב חסדא: אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לברך את עמו ישראל באהבה.

מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת סוטה דף לח עמוד ב: דהיינו בכוונה בעין טובה ורצון בלב

³⁷ פנים יפות במדבר פרק ו פסוק כג: אחז"ל [מכילתא יתרו יט, ג] דיבור לשון קשה אמירה לשון רכה וכן מצינו אמירה לשון אהבה וחיבה דכתיב [דברים כו, יז - יח] את ה' האמרת היום וגו' וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה, והענין הוא כי הרב המסביר פניו לתלמידיו באהבה וחיבה נכנסים בלב שומע להבין פנימיות הטעם על מכונו לכל אחד כפי השגת שכלו, וכן היה דיבור הקדוש ברוך הוא למשה בחיבה יתירה נודעת לו, שורשי וטעם המצות כמ"ש [רש"י] שמות לא, יח] הקדוש ברוך הוא נתנה למשה במתנה, וכן בענין זה אמר משה לישראל, והיינו שאמרו שהדיבור הוא לשון קשה שהוא ככתבן בלא טעם, וקשה ליכנס בלב השומע אבל הבנת הטעם באהבה וחיבה נכנס בלב השומע בלשון רכה, וז"ש כה תברכו פירוש כמו שהקב"ה אמר למשה ומשה לאהרן ובניו הדברים בלה"ק כתיבתן והאמירה בלשון רכה בפנימיות האהבה, כמו כן תברכו את בני ישראל בלה"ק באהבה וחיבה בפנימיות הברכות, והיינו שאחז"ל [סוטה לח א] אמור להם פנים כנגד פנים דהיינו לייחד רצונם שיעלה לרצון לבני ישראל;

³⁸ דברים פרק כו פסוק יז (כי תבוא): אֵת-יְהוָה הֶאֱמַרְתָּ הַיּוֹם לְךָ לְאֱלֹהִים וְלִלְכָתְךָ בְּדַרְכָּיו וְלִשְׁמֹר תִּקְוֶה וּמִצְוֹתָיו וּמִשְׁפָּטָיו וְלִשְׁמֹעַ בְּקוֹלוֹ:

³⁹ האמרת = לשון אהבה

ספר מורה הנבוכים חלק ב פרק מג: והיתה שמחה בעבודת השם מיושרת לזה והשם רוצה אותה ואוהבה, כמו שאמר את ה' האמרת היום וה' האמירך היום

ועל פירוש רש"י והמדרש שהבאתי לעיל יש לדקדק, כי לפי פירושים היה לו להקדים ברכות התורה לברכת הממון, שהתורה היא ברכה נצחית - וברכת הממון היא ברכה זמנית. אך האמת הוא, מי האיש אשר חננו ה' בעושר וגדולה ונברכו גם במאור תורה שאינו מניח עסק התורה בשביל טרדת הזמן - ממתן אלהים הוא, כי לאיש אשר יש לו עושר וגדולה מתגבר יצרו עליו שְׂיָרוּם לְבָבוּ מְאֹדָה וּגְם יִטְרְדוּ בְטִרְדַּת הַזְּמַן, על כן קשה מאד לאיש אשר אלה לו להתגבר על יצרו ולילך בדרכי התורה ועבודה ולעסוק בהם. והבטיח לנו השי"ת, הגם שיברך אותנו בממון - אף על פי כן יאר עינינו ולבנו בתורתו שנעסוק בה, על כן מקדים הכתוב ברכת הממון לברכת התורה, כלומר הגם שיברך אותך בממון ויש מקום להיצר הרע להתגבר להטריד אותך. בהבלי הזמן - יאר ה' פניו וגוי אף על פי כן יאיר עיניך ולבך בתורה כנ"ל.

או יאמר יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ וגו'. ואגב נבאר גם התרגום אונקלוס⁴⁰ מהכתובים אלו 'יְבָרְכֶךָ ה' וְיִטְרְנָךְ, יְנַהֵר ה' שְׂכִנְתִּיהָ לְנִתְּךָ וְיִרְחַם יְתָךְ, יִקְבֵּל ה' שְׂכִנְתִּיהָ לְנִתְּךָ וְכו'. מה שמתרגם 'יקבל ה' שכניתיה לותך' אין לו שחר⁴¹.

אמנם הענין הוא, שהכהנים בעת שעולים לברך את ישראל, צריכים לשום מְגִמַת פְּנִיָהם לכוון לעורר עליהם הי"ג תיקונים שהזכיר משה בתורה⁴², ופעם אחד הזכיר ט' תיקונים דזעיר⁴³, וי"ג וט' הן כ"ב⁴⁴, וצריכים הכהנים לכוין להמשיך הי"ג תיקונים שיאירו להט' תיקונים, ולהמשיך אותם על כנסת ישראל⁴⁵. וזה (בראשית מח כ) **בְּךָ יְבָרְכֶךָ יִשְׂרָאֵל**⁴⁷ רצה לומר, על ידי הי"ג תיקונים וט' תיקונים שהן עולים כ"ב כמנין בך - יברך ישראל. והנה מברכת כהנים יוצא הַשֵּׁם כ"ב,

ויש דיעות בין המקובלים מהו הַשֵּׁם כ"ב⁴⁸; ודעת המקדש מלך הוא, שהשם כ"ב הוא השם הוי"ה ב"ה במילוי אלפין שהוא שם מ"ה עם הַשֵּׁם אדני, שהמילוי של שם מ"ה הן יו"ד אותיות⁴⁹, והמילוי של שם אדני הוא י"ב אותיות⁵⁰, ובהצטרף שניהם יחד הן כ"ב⁵¹.

ונראה לי, שמרומז בברכת כהנים כדעת המקדש מלך הנ"ל; כי **יְבָרְכֶךָ ה' וְיִשְׁמְרֶךָ** הראשי תיבות עולים כ"ו מספר הוי"ה, והסופי - תיבות עולים מ"ה, ירמוז השם הוי"ה של מ"ה שהמילוי שלו הוא יו"ד אותיות, ומתיבות יאר עד שולם הן י"ב תיבות, רומז לשם אדני שהמילוי שלו הן י"ב אותיות, כי הכהנים בשעה שמברכין את העם - הן מיחדין הוי"ה אדני*, שמעלין המלכות לְהַתְיַחַד עם שם מ"ה⁵², ובוזה נמתקין כל הדינים בשורשם⁵³ והרחמים מתגברין, ונמשך כל מיני ברכות על ישראל מהתיקונים עילאין⁵⁴.

וזהו פירוש התרגום ינהר ה' שכניתיה רצה לומר, שיופיע השכינה עילאה עליך⁵⁵, יקבל ה' שכניתיה היינו שכינה תתאה⁵⁶ שתתעלה ותתיחד עם השם מ"ה, ותקבל כל מיני ברכות מהלובן עליון⁵⁷, ותשפיע אותם על עם בני ישראל, אמן

⁴⁰ תרגום אונקלוס במדבר פרק ו: (כב) ומליל י עם משה למימר: (כג) מליל עם אהרן ועם בנוהי למימר כדון תברכון ית בני ישראל כד תימרון (יימרון) [לוחן: (כד) (יברכך י ויטרנך: (כה) ינהר י שכניתיה לותך וירחם יתך: (כו) יסב י אפוהי לותך וישוי לך שלם: (כז) וישוון ית ברכת שמי על בני ישראל ואנא אברכינן];

⁴¹ היה צריך לכתוב: ינהר ה' סבר אפיה לותך שהוא התרגום הנכון על הפסוק

⁴² שמות פרק לד פסוק ו - ז (כי תשא): (ו) ויעבר יקלקו על-פניו ויקרא יקלקו יקלק אל רחום ותמן ארך אפים ורב-חסד ואמת: (ז) נצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחסא ונקמה לא ינקה פקדו עון אבות על-בנים ועל-בני בנים על-שלישים ועל-רבעים:

⁴³ במדבר פרק יד (שלח): (יח) יקלק ארך אפים ורב-חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקה פקד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-רבעים:

⁴⁴ זוהר כרך ג (במדבר) פרשת נשא דף קמו עמוד ב דף קמז עמוד א: ות"ח דכל הני כ"ב אתון (ס"א רחמי) (ס"א דכל הני כ"ב מכילן דרחמי)

משה אמרן בתרי זמני, זמנא קדמאה אמר י"ג מכילן דעתיקא דעתיקין סתימא דכלא

⁴⁵ זוהר כרך ג (במדבר) פרשת נשא דף קמו עמוד ב: הכא בעי כהנא לצרפא שמא קדישא ולמיחת רחמי (כלהו) דכלהו כלילן בדיבור דכ"ב אתון (ס"א דכלהו מכילן) (ס"א בתרי כתרי) כתרי דרחמי, ובהני אתון דהאי שמא סתימאן כ"ב מכילן דרחמי וי"ג דעתיקא סתימא וגניז מכלא וט'

דאתגליין מזעיר אנפין (ס"א בז"א) ומתחברן כלהו בצרפא דשמא חד דהוה מכוון כהנא כד פריס ידיו בכ"ב אתון גליפן,

⁴⁶ בראשית פרק מח (ויחי): (כ) ויברכום בי"ח והוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישמך אלהים כאפרים וכמנשה וישם את-אפרים לפני מנשה:

⁴⁷ ספר אור לשמים - פרשת שלח: בך יברך ישראל וכו', כי המשכת שפע לישראל צ"ל ממקום גבוה מי"ג תיקונא דיקנא (קדושא) [קדישא], עד ט' תיקונא, וזה מספר ב"ך

⁴⁸ ספר בריית מנחה - הדרך השביעית: שם בן כ"ב אותיות וזהו אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם למניין האלפ"א בית"א

ספר שושן סודות - אות רפג - הסבר לשמות: שם בן כ"ב והוא אנקת"ם פסת"ם פספסי"ם דיונסי"ם והוא יוצא מר"ת של יברכך ה' יאר ה' ישא ה' ואלה השש תיבות עולה כ"ג, כ"ב מהם לארבע שמות אנקת"ם כו' והאחד לרמוז על מקורם הנושא אותם הויה תפארת הנקרא קו האמצעי.

⁴⁹ יו"ד ה"א ו"ו ה"א

⁵⁰ אל"ך דל"ת נו"ן יו"ד

⁵¹ מקדש מלך על הזהר חלק ג דף קמז/א: יברכך וכו' אליו ג' קראי. פי' ...א"נ י"ל מ"ש וכל הני כ"ב אתון מכילן סתימן וכו' ר"ל כ"ב אתון ... הם כוללים כל השפע הבא ע"י ברכת כהנים שיש ג' פסוקי' יברכך יאר ישא וג' הו"ות. ... יברכך ה' וישמרך וכו' אליו תלת וכו' כלילן לקבליהון דהיינו להודיענו שג' פסוקים של ברכת כהנים וג' הו"ות שיש בה ג"כ כל השפע שבא ע"י הוא כלול בכ"ב הנז'... ז"ש לקביל כ"ב אתון מכילן דרחמי

⁵² שהיא שם הויה במילוי אלפין

⁵³ שמיצג המתקת הגבורות בשרשם

⁵⁴ שהל הברכות הבאים לעולם הם מהשפע של הי"ג תיקוני דיקנא או מדות הרחמים

⁵⁵ ספירת הבינה

⁵⁶ הבינה תחתונה היא בחינת מלכות

⁵⁷ שהוא בחינת י"ג תיקוני דיקנא ונקראת לבן ע"ש ששערותין לבנות המורים על חסד עליון